

JANA PAVLA II.

APOŠTOLSKÁ KONSTITUCE

O KATOLICKÝCH UNIVERZITÁCH

»EX CORDE ECCLESIAE«

Z LATINSKÉHO ORIGINÁLU PŘELOŽILA PHDR. MARKÉTA KORONTHÁLYOVÁ
A.D.1998

JAN PAVEL, BISKUP, SLUŽEBNÍK SLUŽEBNÍKŮ BOŽÍCH NA VĚČNOU PAMÁTKU

ÚVOD

1. Katolická univerzita, která vzešla ze srdce církve a vydala se cestou tradice, sahající až k samým počátkům univerzitního vzdělání, se vždy jevila jako místo neporovnatelné tvůrčí síly a šíření vědy k prospěchu lidského rodu. V souladu se svým úkolem se *univerzitní společenství učitelů a žáků* věnuje bádání a dílu výuky a vzdělávání studentů, kteří jsou s vyučujícími upřímně spojeni stejnou láskou k vědění.¹ S jinými univerzitami pak společně sdílejí *radost z pravdy*, tak drahou i samotnému sv. Augustinovi, totiž radost z hledání, objevování a sdílení pravdy² ve všech oblastech lidského poznání. Jejich zvláštní povinností pak je “v horlivém myšlenkovém úsilí zásadně spojovat dva řády věcí, které máme často sklon stavět do protikladu, jako by byly mezi sebou v rozporu: hledání pravdy a jistotu, že zdroj pravdy je již poznán”.³

2. I my sami jsme po mnoho let zakoušeli blahodárnost, z níž jsme byli také vnitřně obohaceni, totiž to, co je vlastní univerzitnímu životu: horlivé hledání pravdy a její velkomyslné sdílení s mladými a se všemi těmi, kdo se soustředěně učí rozumem uvažovat, aby správně jednali a tím lépe sloužili lidské společnosti.

Toužíme tedy podělit se se všemi o to, jak vysoce hodnotíme katolické univerzity, a zároveň vyjádřit, že velmi oceňujeme úsilí, které je zde vynakládáno v různých oblastech lidského poznání. A zvláště chceme projevit radost nad tím, že nám Pán častěji dopřál na četných apoštolských cestách navštívit společenství katolických univerzit v různých kontinentech světa. Jsou pro nás dokladem živoucí a velké naděje na bohatství křesťanské duchovní síly v každé kulturní oblasti a dovolují nám pevně věřit, že v budoucnu opět bude doba, kdy křesťanská kultura znovu rozkvete i v mnohotvárných a četných podmínkách této proměnlivé doby, která je vystavena velkým výzvám a přináší s sebou rovněž tak veliké očekávání, ve spolupráci s Duchem pravdy a lásky.

Rovněž chceme vyhlásit, jak velmi oceňujeme a jak velice jsme vděční těm mnoha katolickým učitelům, kteří pracují na nekatolických univerzitách. Je třeba chápat, že činnost těch akademických vědeckých pracovníků, kteří tam přinášejí rovněž světlo křesťanské víry, je ku prospěchu univerzit, na nichž působí a vyučují. Svou pouhou přítomností neustále vybízejí k nezištnému hledání pravdy a moudrosti, která pochází shůry.

3. Již od počátku našeho pontifikátu jsme se snažili zasvětit do těchto našich úvah a myšlenek i naše nejbližší spolupracovníky, totiž otce kardinály i samotnou Kongregaci pro katolickou výchovu a rovněž vzdělané muže i ženy celého světa. Vždyť rozhovor, který

¹ Srv. Dopis papeže Alexandra VI. pařížské univerzitě, 14. dubna 1255, úvod: *Bullarium diplomatum* ..., t. III, Augustae Taurinorum 1858, str. 602.

² Sv. AUGUSTIN, *Vyznání* 10, 23, 33: “Blažený život totiž spočívá v *radosti z pravdy*. Vždyť to je radost z tebe, který jsi pravda, Bože, mé světlo, spáso mé tváře, Bože můj.”: *PL* 32, 793-794; srv. Sv. TOMÁŠ AQUINSKÝ, *O zlu* 9,1: “Je totiž pro člověka přirozené, že dychtí po poznání pravdy”.

³ JAN PAVEL II., Promluva na Katolickém institutu v Paříži 1. června 1980: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, III, 1 (1980), str. 1581.

církev vede s různými kulturami tohoto věku, je živoucím místem, kde “se jedná o osudu církve i světa na sklonku tohoto dvacátého století”.⁴ Neexistuje jiná kultura, než jediná kultura člověka - totiž od člověka a pro člověka.⁵ A církev, která zná problémy týkající se člověka, podle názoru našeho předchůdce Pavla VI. proneseného na Valném shromáždění Spojených národů,⁶ skrze činnost katolických univerzit a s pomocí jejich humanistického i vědeckého zděděného bohatství prozkoumává tajemství člověka i světa a prozařuje je světlem Zjevení.

4. Je úkolem i ctí katolické univerzity bezpodmínečně se věnovat věci pravdy. To je vlastní důvod, proč slouží jak důstojnosti člověka tak úloze církve, která je hluboce přesvědčena, že “pravda je jejím skutečným společníkem ... a poznání a důkaz jsou věrnými služebníky víry.”⁷ Katolická univerzita sice také horlivě dbá na získávání užitečných znalostí, přece však vyniká svým upřímným hledáním celé pravdy o světě, člověku a Bohu. Vždyť tato naše doba velmi potřebuje takovou službu, která nedbá na vlastní výhody, a to je právě služba *hlásání o smyslu pravdy*, což je základní hodnota, bez níž hyne i svoboda i spravedlnost i lidská důstojnost. Kvůli těmto všeobecným lidským snahám usiluje vlastně celá katolická univerzita o prozkoumání všech částí pravdy v jejich nezbytném spojení s Nejvyšší Pravdou, to jest Bohem. Katolická univerzita tedy vykročila na všechny cesty vědy zcela beze strachu a spíše s horlivým nadšením, protože si je vědoma toho, že před ní kráčí Ten, který je “cesta, pravda a život”,⁸ *Logos*. Pochopení jeho Ducha a jeho lásky k člověku umožnilo jednotlivci, aby svým rozumovým nadáním objevoval největší pravdu, která je zdrojem i cílem, z něhož jedině může být darována plnost jeho Moudrosti, bez níž bude budoucnost světa uvedena do nejvyššího nebezpečí.

5. V prostoru vymezeném těmito hranicemi, kde je pravda nezištně prozkoumávána, se vysvětluje a nabývá smyslu také vztah mezi vírou a rozumem. “*Rozuměj, abys věřil, věř, abys rozuměl*”: tato výzva sv. Augustina⁹ platí také pro katolické univerzity, které jsou povzbuzovány, aby s odvahou vyhledávaly bohatství Zjevení a přírody, a tak umožňovaly, aby lidské usilování objevilo souvztažnost rozumu a víry, jakož i plnost vlastního lidství, stvořeného k Božímu obrazu a podobě, které po hříchu bylo podivuhodně obnoveno v Kristu a je určeno k tomu, aby k zářilo ve světle Ducha.

6. Tedy díky tomuto spojení, které vytváří katolická univerzita mezi neprobádatelným bohatstvím spasitelné zvěsti evangelia a množstvím a velikostí oblastí lidského poznání, v nichž tuto zvěst ztělesňuje, může církev přistupovat k nesmírně plodnému rozhovoru se všemi lidmi jakékoliv kultury. Neboť člověk vede život, který je ho hoden, tím, že pěstuje ducha: jestliže však dosahuje svou plnost v Kristu, není pochyby, že samo evangelium, které se člověka dotýká a obnovuje ho ve všech oblastech, je úrodné a plodné také v té kultuře, v níž tento člověk žije.

⁴ JAN PAVEL II., Promluva k otcům kardinálům, 10. listopadu 1979: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II.*, II, 2 (1979), str. 1096; srv. Promluva k Radě Spojených národů, která se jmenuje UNESCO, Paříž, 2. června 1980: *AAS* 72 (1980), str. 735-752.

⁵ Srv. JAN PAVEL II., Promluva na univerzitě v Cambridge, 15. května 1982: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II.*, V, 2 (1982), str. 1692.

⁶ Srv. PAVEL VI., Promluva k představitelům států, 4. října 1965: *Insegnamenti di Paolo VI.*, III (1965), str. 508.

⁷ JOHN HENRY KARDINÁL NEWMAN: *The Idea of University*, London, Longmans, Green and Company, 1931, str. XI.

⁸ Jan 14, 6.

⁹ Srv. SV. AUGUSTIN, *Sermones* 43, 9: *PL* 38, 258; srv. také SV. ANSELM, *Proslogion*, cap. I: *PL* 158, 227.

7. Ovšem v dnešním světě, který se vyznačuje tak rychlým pokrokem vědy i techniky, nabývají úkoly katolické univerzity ještě většího významu a nezbytnosti. Totiž objevy vědy a techniky, které na jedné straně znamenají nesmírný ekonomický a průmyslový přínos, na straně druhé nutně vyžadují odpovídající *hledání smyslu*, aby nové vynálezy byly používány ke skutečnému dobru jednotlivců i celé lidské společnosti. Jestliže pak je úkolem každé univerzity hledat tento smysl, pak především katolická univerzita je povolána k tomu, aby odpovídala na tuto potřebnost: její křesťanský duch umožňuje vnášet do vlastního studia onen morální, duchovní i náboženský rozměr, jakož i posuzovat výsledky vědy a techniky z pohledu celistvé lidské osobnosti.

V této situaci jsou katolické univerzity povzbuzovány k neustálé obnově jak proto, že jsou to univerzity, tak proto, že jsou katolické. Vždyť “se zde jedná o *celý smysl vědeckého a technického bádání a také smysl společenského soužití a lidské kultury*, a tak se hlubším způsobem jedná rovněž o *vlastní smysl člověka*.”¹⁰ Takováto obnova vyžaduje přece jedinečné vědomí: že totiž již ze své katolické povahy může univerzita lépe uskutečňovat hledání pravdy *bez stranického zaujetí*, bez nějakého ovlivňování, bez toho, aby podřizovala své hledání nějakým libovolným částečným zájmům.

8. Protože církevním fakultám a univerzitám byla již věnována apoštolská konstituce *Sapientia Christiana*,¹¹ nyní je patrně zcela náležité předložit dokument mající charakter “velké charty”, kterým by se nadále řídily, v němž by se odrážela dnešní bohatá zkušenost církve v oblasti univerzit a který by zároveň byl otevřený pro dílo veliké naděje, jež má být v následujících letech vykonáno: to totiž vyžaduje i sílu odhodlaného uvažování i pevnou věrnost.

9. Tento dokument je určen zvláště těm, kdo řídí katolické univerzity, a jednotlivým akademickým společenstvím, dále všem těm, kdo horlivě pracují ve prospěch univerzit, především biskupům a řeholním kongregacím, církevním institutům a četným věřícím laikům, kteří se věnují práci v oblasti vyššího vzdělání. Naším záměrem je, aby “křesťanské myšlení bylo veřejně, stále a všeobecně přítomno v celém snažení o vyšší kulturu. Studující na těchto ústavech ať jsou vychováni tak, aby z nich byli lidé po vědecké stránce opravdu vynikající, připravení zastávat důležité funkce ve společnosti a být svědky víry ve světě.”¹²

10. Kromě katolických univerzit však zároveň oslovujeme i jiné četné katolické instituty vyšších studií. Ze své povahy a cíle společně konají některé nebo všechny činnosti, které jsou vlastní univerzitě, a přispívají svou prací církvi i lidské společnosti, a to jak vlastním bádáním, tak odborným vzděláváním nebo přípravou. I když tento dokument výslovně jmenuje katolickou univerzitu, přece chce obsáhnout všechny instituty vyššího vzdělání, zaměřené na to, aby do lidských duší a do kultury společnosti rozšiřovaly zvěst Kristova evangelia.

S převelikou důvěrou a nadějí tedy vybízíme všechny katolické univerzity, aby pokračovaly v plnění svého nezbytného poslání, které se dokonce den ze dne jeví stále potřebnějším pro setkávání církve s vědeckým pokrokem a s různými podobami kultury v naší době.

Ve spojení s jednotlivými bratry biskupy, kteří s námi sdílejí pastýřský úkol, chceme vám všem dosvědčit náš pevný názor: že katolická univerzita je bez jakékoliv pochybnosti jedním

¹⁰ JAN PAVEL II., Promluva k Mezinárodnímu shromáždění katolických univerzit, 25. dubna 1989, n. 3: *AAS* 81 (1989), str. 1218.

¹¹ Srv. JAN PAVEL II., apoštolská konstituce *Sapientia Christiana* o studiu na církevních univerzitách a fakultách, 15. dubna 1979: *AAS* 71 (1979), str. 469-521.

¹² II. VAT. KONCIL, deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, 10: *AAS* 58 (1966), str. 737.

z nejlepších nástrojů, který v těchto dobách církev nabízí pro získávání jistého poznání skutečnosti a moudrosti. Protože pak je církev vázána povinností přinášet všem lidem radostnou zvěst, nikdy nesmí přestat věnovat pozornost těmto univerzitám. Vždyť skrze bádání a vzdělávání jí katolické univerzity pomáhají v tom, aby způsobem vhodným právě pro tuto dobu objevovala nové i staré poklady kultury, totiž to “*nové a staré*” podle Ježíšových slov.¹³

11. Konečně oslovujeme celou církev, protože jsme přesvědčeni, že katolické univerzity jsou naprosto nezbytné jak pro její vlastní vzrůst, tak pro rozvoj křesťanské kultury a pro pokrok všeho lidstva. Proto je celé církevní společenství vyzýváno, aby podporovalo katolické univerzity i instituty vyššího vzdělání a pomáhalo jim v jejich úsilí o vlastní rozvoj a obnovu. Především však připomínáme všem, aby chránili práva a svobodu těchto institutů v občanské společnosti, pomáhali jim také peněžními prostředky, zvláště u těch národů, kde je to více třeba, a konečně aby poskytovali podporu při zakládání nových katolických univerzit všude tam, kde je to nezbytné.

Modlíme se pak vroucně, aby tato naše doporučení, která vycházejí z nauky II. vatikánského koncilu a jsou v souladu s Kodexem kanonického práva, umožnila katolickým univerzitám a ostatním institutům vyššího vzdělání plnit jejich poslání, které je tak potřebné v období nového příchodu milosti na začátku nového tisíciletí.

¹³ Mt 13, 52.

ČÁST PRVNÍ

POVAHA A POSLÁNÍ

A. POVAHA KATOLICKÉ UNIVERZITY

1. *Původ a cíl*

12. Každá katolická univerzita, nakolik je *univerzitou* (universitas - obec, celek), je akademickým společenstvím, které vážně a kriticky přispívá k ochraně a rozvoji lidské důstojnosti a kulturního dědictví prostřednictvím bádání a vzdělávání a poskytováním různých služeb místním, národním i mezinárodním společenstvím.¹⁴ Sama požívá autonomie této instituci vlastní, která je nezbytná pro efektivní plnění jejích úkolů. Rovněž svým členům zabezpečuje akademickou svobodu, když hájí práva jednotlivých členů tohoto společenství vymezená požadavky pravdy a společného dobra.¹⁵

13. Protože cílem katolické univerzity je, aby formou vlastní této instituci zpřítomňovala v univerzitní oblasti křesťanství tváří v tvář velkým otázkám společnosti a kultury,¹⁶ musí jako *katolická* v sobě obsahovat tyto *hlavní rysy*, které se dotýkají její *bytočné podstaty*:

1. křesťanský duch nejen v jednotlivých jejích členech, ale v celém univerzitním společenství jako takovém;

2. neustálé uvažování, ve světle katolické víry, o stále se zvětšujícím pokladu lidského poznání, k němuž se snaží přispívat svým podílem vlastního bádání;

3. věrnost křesťanské zvěsti v tom smyslu, jak je vysvětlována církví;

4. základní povinnost sloužit Božímu lidu a lidské rodině na jejich cestě k onomu transcendentnímu cíli, který dává smysl životu.¹⁷

14. “Ve světle těchto čtyř podstatných rysů je patrné, že katolická univerzita kromě činnosti vzdělávací a badatelské a kromě úkolů společných všem univerzitám, ze samotné povahy *úkolu, který je tomuto institutu vlastní*, vnáší do své činnosti inspiraci a světlo *křesťanské zvěsti*. Tedy na katolické univerzitě se šíří katolické záměry, způsoby jednání a zásady a

¹⁴ Srv. *La “Magna Charta” delle Università Europee, “Principi fondamentali”*. Tento dokument byl vydán v italské Bologni, dne 18. září 1988.

¹⁵ Srv. II. VAT. KONCIL, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 59: AAS 58 (1966), str. 1080; srv. II. VAT. KONCIL, deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, 10: AAS 58 (1966), str. 737. “Autonomie institutu” znamená, že akademické řízení institutu je a zůstává jeho vnitřní věcí. “Akademická svoboda” znamená určitou důvěru, která je dána všem těm, kdo se věnují vzdělávání a bádání, aby totiž hledali pravdu ve své vlastní oblasti poznávání a speciálními metodami této oblasti, kamkoliv je bádání a názornost zavede, stejně tak při učení a šíření výsledků tohoto bádání, a při tom stále měli na zřeteli připomenuté zásady, totiž aby byla zachována práva osoby i společenství v mezích, které ukládá pravda a všeobecné dobro.

¹⁶ Slovo *kultura*, používané v tomto dokumentu, je chápáno ve dvojím smyslu: humanistickém a sociálně-historickém. “Slovem *kultura* se označuje v širším smyslu všechno, čím člověk zušlechťuje a rozvíjí své mnohostranné duševní i tělesné vlohy; snaží se poznáním a prací podřídit zemi své nadvládě; zlidšťuje společenský život jak v rodině, tak v politickém soužití tím, že uskutečňuje pokrok mravů a institucí; konečně vyjadřuje, sdílí a zachovává ve svých dílech postupem času své velké duchovní zážitky a touhy, aby tak sloužily mnohým, ba celému lidstvu ku prospěchu. Z toho plyne, že kultura má nutně dějinnou a společenskou stránku, a slovo *kultura* dostává často sociologický a etnologický význam.” (II. VAT. KONCIL, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 53: AAS 58 [1966], str. 1075).

¹⁷ Srv. *L’ Université Catholique dans le monde moderne. Document final du 2eme Congres des Délégués des Universités Catholiques*, Řím, 20.-29. listopadu 1972, 1.

utvářejí se různé druhy univerzitní činnosti v souladu s tím, co je jejich podstatě a autonomii vlastní. Krátce: protože je současně jak univerzitou, tak katolickou, musí být zároveň společenstvím studentů, kteří se zabývají různými obory lidského vědění, a zároveň akademickou institucí, kde je živoucím způsobem přítomno katolické náboženství.”¹⁸

15. Tak je tedy katolická univerzita místem, kde studenti zkoumají *do hloubky pravdu o věcech*, a to metodami, jaké přísluší každé akademické disciplině, a tak přispívají k obohacování pokladu lidského vědění. Každá disciplína je pojednávána systematicky a různé disciplíny vstupují do vzájemného rozhovoru, z něhož jsou navzájem obohacovány.

Toto bádání, které neustále sleduje samotnou pravdu, slouží nejen jako pomoc všem lidem, ale i jako dnes tak naléhavě žádané přítomné svědectví o důvěře, kterou církev vkládá do oblasti špičkové vědy a bádání.

Bádání na katolické univerzitě tedy nutně v sobě zahrnuje: a) *spojování dílčích poznatků v celek*; b) *dialog mezi vírou a rozumem*; c) *péči o etiku*; d) *teologickou perspektivu*.

16. *Spojování jednotlivých poznatků* je dílem, které je stále třeba dotvářet. Navíc v současnosti větší rozsah vědění, k němuž přistupuje také rostoucí částečné poznání uvnitř jednotlivých akademických disciplín, je činí stále obtížnějším. Sama univerzita, a především univerzita katolická, má být “živoucí jednotou těl, která společně dýchají v úsilí o nezbytné zkoumání pravdy... Proto je třeba podporovat vyšší syntézu poznání, která jediná utiší onu žízeň po pravdě, vepsanou do srdce každého člověka.”¹⁹ S pomocí metod, které jsou vlastní filozofii a teologii, budou univerzitní studenti usilovat o to, aby určili, jaké pevné místo má být dáno každé práci a jaký význam má každá z rozmanitých disciplín vzhledem k jednotlivé lidské osobě i ke světu, ve světle evangelia a víry v Krista jakožto *Logos*, který je středem dějin světa i člověka.

17. V tomto rozvoji srovnávacího myšlení musí katolická univerzita vzít na sebe zvláštní úkol vést *dialog mezi vírou a rozumem*, aby bylo možné hlouběji pochopit, jak víra i rozum společně ústí do jediné pravdy. Zatímco každá akademická disciplína si zachovává svou celistvost a své způsoby bádání, v tomto dialogu se vyzdvihuje, že “metodické bádání, když se provádí ve všech vědních oborech skutečně vědecky a podle mravních zásad, nebude nikdy ve skutečném rozporu s vírou, protože věci světské i věci víry pocházejí od jednoho a téhož Boha.”²⁰ Tento životodárný vzájemný proces mezi dvěma odlišnými řády poznání jediné pravdy probouzí zajisté větší lásku k samotné pravdě a vede k hlubšímu pochopení smyslu života člověka a cíle samotného stvoření.

18. Protože však věda musí sloužit člověku, na katolické univerzitě se vždy bádání spojuje se starostí o *etické a morální uplatnění* jeho metod a dosažených objevů. Tato starost se sice týká každého bádání, ale nejnaléhavější je v oblasti vědy a techniky. “Je zcela nezbytné, abychom si my sami osvojili přesvědčení, oč je etika důležitější než technika, o co je osoba významnější než samy věci, o kolik duch převyšuje tělo. Pouze tehdy budou záležitosti

¹⁸ *Tamtéž*.

¹⁹ JAN PAVEL II., Promluva k Mezinárodnímu shromáždění katolických univerzit, 25. dubna 1989, n. 4: *AAS* 81 (1989), str. 1219. Srv. rovněž II. VAT. KONCIL, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 61: *AAS* 58 (1966), str. 1081-1082. Také jak kardinál Newman připomíná, univerzita “prohlašuje, že uděluje všem disciplinám, které sama přijímá, jejich vlastní místo a vlastní cíle; definuje práva, jimiž se stanoví vzájemné způsoby jednání: sama rozvíjí vzájemné vztahy jednotlivců i všech” (*uvedené dílo*, str. 457).

²⁰ II. VAT. KONCIL, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 36: *AAS* 58 (1966), str. 1054. Některým titelům vědy předkládáme k úvaze tato slova: “Zatímco víra a rozum vyjadřují zajisté dva odlišné stupně poznání, oba jsou svobodné co se týče jejich metod a oba konečně musí směřovat k nalezení jediné pravdy, která má svůj původ v Bohu.” (JAN PAVEL II., Promluva k účastníkům setkání o “Galileově nauce” 9. května 1983, n. 3: *AAS* 75 [1983], str. 690).

člověka zohledněny, bude-li věda spojena s jeho svědomím. Vědci skutečně prospějí lidem, jestliže budou respektovat princip, že člověk přesahuje svět a Bůh člověka”.²¹

19. Při hledání souhrnu neboli syntézy všech nauk stejně jako v dialogu mezi vírou a rozumem má významnou úlohu *teologie*. Jejím prospěšným přínosem pro ostatní disciplíny je hledání jejich plného významu, protože jim pomáhá nejen v tom, aby správně zkoumaly, jakým způsobem mohou jejich vlastní objevy být přínosem pro lidské jedince i společnost, ale také jim nabízí cestu úsudku a jakéhosi nasměrování, což chybí v jejich vlastních metodách. Tento vzájemný vztah s ostatními disciplínami a s jejich objevy zase naopak obohacuje teologii, když jí dává lepší pochopení současného světa a vede k tomu, aby se samo teologické bádání více prolínalo se současnými potřebami. Proto s ohledem na významné místo teologie mezi ostatními akademickými disciplínami bude zapotřebí, aby každá katolická univerzita měla fakultu nebo alespoň katedru teologie.²²

20. Protože existuje těsný vztah mezi bádáním a vyučováním, musí se požadavky na bádání, které byly uvedeny výše, promítnout rovněž v celé práci spojené s předáváním nauky. Ačkoliv jsou jednotlivé disciplíny vysvětlovány v jistém řádu a každá svým způsobem, *vzájemná spolupráce mezi disciplínami*, s pomocí filozofie a teologie, pomáhá studentům, aby získali jakýsi uspořádaný pohled na věci a rozvíjeli v sobě neustálou touhu po myšlenkovém pokroku. Při předávání vlastní nauky však vychází najevo, že *lidský rozum se ve svém uvažování* otevírá stále větším otázkám a úplná odpověď přichází z vyššího řádu skrze víru. *Morální aplikace*, každé disciplíny jsou pak při vyučování pojímány jako její součást, která je nezbytná pro to, aby celý výchovný proces byl zaměřen na celistvý rozvoj osobnosti. Katolická *teologie* pak, vysvětlovaná náležitě v plné věrnosti vůči Písmu svatému, tradici a učitelskému úřadu církve, nabízí jasné poznání evangelijních zásad, jímž bude obohacen smysl lidského života a bude mu dána nová důstojnost.

Skrze bádání a vzdělávání mají být studenti tak vzděláni v různých disciplínách, aby vyšli jako skutečně způsobilí a zkušení v určité oblasti vědy, které se budou věnovat ve službě společnosti a církvi, a současně aby byli schopni vydávat před lidmi svědectví o své víře.

2. *Univerzitní společenství*

21. Katolická univerzita plní své poslání, když si klade za úkol také vytvoření skutečně lidského a Kristovým duchem prodchnutého společenství. Zdroj jeho jednoty pramení ze společné oddanosti pravdě, ze stejného názoru na lidskou důstojnost a konečně z osobnosti a zvěsti Krista, který této instituci vtiskuje její vlastní charakter. Díky tomuto uspořádání je univerzitní společenství prostoupeno smyslem pro svobodu a lásku, vyznačuje se vzájemnou úctou jednotlivých členů, upřímným dialogem a ochranou práv každého jedince. Všem svým členům pak napomáhá k tomu, aby dosahovali své plnosti jakožto lidské osobnosti. Sami členové se naopak snaží, aby posilovali jednotu a podle svého místa a schopností jednotlivě napomáhali při přijímání rozhodnutí, která se týkají celého společenství, a rovněž k zachování a upevnění katolického charakteru celé instituce.

22. *Univerzitní učitelé* ať se snaží stále prohlubovat své vzdělání a uspořádat nauku, předpoklady, metody a výsledky bádání v každé disciplíně v kontextu souvislého pohledu na svět. Křesťanští učitelé jsou povoláni k tomu, aby byli jak svědky tak učiteli pravého

²¹ JAN PAVEL II., Promluva k Radě Spojených národů UNESCO, Paříž 2. června 1980, n. 22: *AAS* 72 (1980), str. 750. Na posledně jmenovaném místě jsme uvedli slova promluvy, kterou jsme měli na Papežské akademii věd 10. listopadu 1979: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, II, 2 (1979), str. 1109.

²² Srv. II. VAT. KONCIL, deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, 10: *AAS* 58 (1966), str. 737.

křesťanského života, který by dokazoval skutečný soulad mezi vírou a kulturou, mezi zkušeností, získanou při vlastní práci, a křesťanskou moudrostí. Všichni učitelé necht' jsou motivováni vysokými akademickými cíli i zásadami plného lidského života.

23. *Studentům* připomínáme, aby usilovali o takové vzdělání, které uvádí vynikající humanistické i kulturní hodnoty do souladu s vlastní odbornou přípravou. Tato dokonalá příprava má být taková, aby zde nacházeli povzbuzení ti, kteří budou pokračovat v hledání pravdy o věčném životě a jeho významu, protože "je třeba vzdělávat ducha tak, aby se v něm rozvíjela schopnost údivu, chápání, nazírání i osobního úsudku a aby se vypěstoval náboženský, mravní i sociální smysl."²³ Zde se pak stanou vhodnými k tomu, aby přijali nebo, pokud ho už mají, hlouběji rozvinuli skutečně křesťanský způsob života. Je nezbytné, aby si vždy byli vědomi závažnosti svého povolání a zakoušeli radost z toho, že jednou budou těmi, kdo "vedou", a Kristovými svědky všude tam, kde budou plnit své vlastní úkoly.

24. *Vedení a správní aparát* katolické univerzity ať podporuje neustálý růst univerzity a jejího společenství opravdovou službou svého úřadu. K ochraně povahy a života univerzity je rovněž nezbytné také úsilí a svědectví *neakademických osob*.

25. Četné katolické univerzity byly založeny *řeholními kongregacemi* a stále zůstávají závislémi na jejich podpoře. Vybízíme proto řeholní kongregace, které se zasvětily apoštolátu ve vyšších vzdělávacích ústavech, aby těmto institutům pomáhaly při jejich snaze o nutnou obnovu, aby tyto mohly i nadále vychovávat takové řeholníky a řeholnice, kteří by byli schopni se zřetelným užitekem přispívat k vlastnímu úkolu a práci katolické univerzity.

Univerzitní činnost vždy podle tradice byla i je prostředím, v němž laici mohou vynikajícím způsobem plnit svou roli v církvi. Dnes na katolických univerzitách sestává akademické společenství z většího množství laiků než kněží či řeholníků, a ti také přijímají den ze dne četnější a závažnější povinnosti a vedoucí úřady. Tito katoličtí laici zajisté odpovídají na výzvu církve, "aby statečně a obdařeni silou intelektuální tvorby byli přítomni na zvláště významných kulturních místech, jako je oblast škol a univerzit."²⁴ Nadcházející období života katolických univerzit totiž z podstatné části závisí na souhlasné a ochotné spolupráci katolických laiků. Jejich rostoucí činnost v těchto centrech studií je pro církve dokladem velké naděje a zároveň potvrzením zcela nezbytného povolání vlastního laického stavu v církvi i ve světě. Církve totiž věří, že jim připadá zvláštní úloha "tak prozařovat a pořádat všechny časné záležitosti, s nimiž jsou v těsném styku, aby se vždycky dály a rozvíjely podle Krista a sloužily ke chvále Stvořitele a Vykupitele."²⁵

26. Univerzitní společenství mnoha katolických institutů přijímají za své členy a kolegy i ty, kteří patří do jiných církví nebo církevních či náboženských společenství, a také ty kolegy, kteří nikdy nevyznávali náboženskou víru. Tito muži a ženy svým vzděláním a odbornými znalostmi přispívají k pokroku různých akademických disciplin, nebo tím, že plní jiné úkoly, týkající se univerzity.

²³ II. VAT. KONCIL, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 59: AAS 58 (1966), str. 1080. Kardinál Newman popisuje uvedený zřetel takto: "Utváří se stav mysli, který zůstává po celý život a jehož známkami jsou svoboda, vyrovnanost, klid, mírnost a moudrost" (*uvedené dílo*, str. 101-102).

²⁴ JAN PAVEL II, apoštolská postsynodální adhortace *Christifideles laici*, 30. prosince 1988, n. 44: AAS 81 (1989), str. 479.

²⁵ II. VAT. KONCIL, věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 31: AAS 57 (1965), str. 37-38; srv. II. VAT. KONCIL, dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*, na různých místech: AAS 58 (1966), str. 837n.; srv. II. VAT. KONCIL pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 43: AAS 58 (1966), str. 1061-1064.

3. *Místo katolické univerzity v církvi*

27. Tím, že je univerzitou, má každá katolická univerzita nutně pevný vztah k církvi, který vychází z její podstaty a dotýká se vlastní identity této instituce. Z toho vyplývá, že je správné, aby se univerzita účastnila života místní církve tam, kde je její sídlo, a současně jako akademická instituce, která je součástí mezinárodního společenství vědy a bádání, se podílela na životě všeobecné církve a rozvíjela ho, spojena zvláštním poutem se Svatým stolcem, ve službě jednoty, kterou je třeba konat pro všeobecnou církev. Z tohoto nezbytného pouta s církví následně vyplývá věrnost univerzity jakožto *institute* vlastní křesťanské zvěsti a uznání a poslušnost vůči autoritě učitelského úřadu církve ve věcech víry a mravů. Katoličtí členové univerzitního společenství jsou pak vybízeni každý za svou osobu k věrnosti vůči církvi se všemi důsledky, které to s sebou přináší. Od nekatolických členů se požaduje, aby respektovali povahu katolické instituce, na které konají svou práci, přičemž bude naopak zachována jejich náboženská svoboda.²⁶

28. Biskupové jsou vázáni zvláštní povinností, aby podporovali katolické univerzity, věnovali jim obzvláštní péči a pomáhali jim, aby si zachovali svůj katolický charakter a ještě ho posilovali, tváří v tvář občanským autoritám. To bude náležitě dodržováno tehdy, jestliže budou vytvořeny a zachovány pevné osobní i pastorační vazby mezi univerzitami a církevními autoritami, které se budou vyznačovat vzájemnou důvěrou, vhodnou pomocí a neustálým dialogem. Ačkoliv biskupové přímo nevstupují do vnitřního řízení univerzity, přece “nemají být považováni za jakési vnější činitele, ale za přímé účastníky života katolické univerzity.”²⁷

29. Církev schvaluje “zákonitou autonomii lidské kultury a především vědy” a zároveň uznává akademickou svobodu jednotlivých studentů ve vlastní odborné disciplině, podle zásad vědy a metod, které se k ní vážou,²⁸ vymezenou požadavky její pravdy a společného dobra.

Své zákonité místo jakožto vědní obor zaujímá mezi ostatními disciplinami na univerzitě také teologie. Zřejmě jí právě tak přísluší, neboť má své zvláštní zásady a zvláštní metody, které ji jako vědu přesně vymezují. Jestliže od těchto zásad neustoupí a používají metody, které jsou s nimi v souladu, rovněž teologové se těší stejné akademické svobodě.

Biskupové ať povzbuzují teology k účinné a horlivé práci. Slouží totiž církvi tím, že konají bádání metodou, která je teologii vlastní. Snaží se lépe pochopit, hlouběji objasnit a účinněji sdělit smysl křesťanského zjevení, který je předáván ve shodě s Písmem svatým, tradicí a učitelským úřadem církve. Také prozkoumávají způsoby, jimiž teologie může vnést světlo do jednotlivých otázek, vznikajících v naší současné kultuře. Zároveň však, protože teologie hledá pochopení zjevené pravdy, jejíž autentický církevní výklad je svěřen biskupům,²⁹ patří již svou podstatou k zásadám a způsobům bádání a předávání jejich akademické disciplíny, že teologové musí respektovat autoritu biskupů a držet se katolické nauky podle stupně autority, s níž je nauka podávána.³⁰ Dialog mezi biskupy a teology je však zcela nezbytný vzhledem

²⁶ Srv. II. VAT. KONCIL, deklaráce o náboženské svobodě *Dignitatis humanae*, 2: AAS 58 (1966), str. 930-931.

²⁷ JAN PAVEL II., Promluva k Ředitelům vyššího katolického vzdělání ve městě New Orleans ve Spojených státech amerických na “Xavier University of Louisiana” 12. září 1987, n. 4: AAS 80 (1988), str. 764.

²⁸ Srv. II. VAT. KONCIL, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 59: AAS 58 (1966), str. 1080.

²⁹ Srv. II. VAT. KONCIL, věroučná konstituce o Božím zjevení *Dei verbum*, 8-10: AAS 58 (1966), str. 820-822.

³⁰ Srv. II. VAT. KONCIL, věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 25: AAS 57 (1965), str. 29-31.

k jejich vzájemnému zvláštnímu úkolu: to je dnes obzvláště patrné vzhledem k tomu, že výsledky bádání se tak rychle a hojně rozšiřují díky hromadným sdělovacím prostředkům.³¹

B. ÚKOL SLUŽBY KATOLICKÉ UNIVERZITY

30. Zvláštním úkolem univerzitních studií, který se týká pravdy, je zkoumání prostřednictvím vědeckého bádání, chránění a vzájemného sdílení pro dobro společnosti. Tento svůj úkol plní katolická univerzita díky svým charakteristickým vlastnostem a záměrům.

1. *Služba, kterou je třeba poskytovat církvi i společnosti*

31. Katolická univerzita přináší vzděláváním a bádáním nezbytnou pomoc církvi: připravuje totiž muže a ženy, kteří budou prodchnuti křesťanskými zásadami a připraveni žít zralým a uvědomělým způsobem své křesťanské povolání, a tak budou rovněž způsobili pro přijetí úkolů v církvi. Nadto svými výsledky vědeckého bádání, které nabízí, bude moci katolická univerzita pomáhat církvi, aby odpovídala na otázky a potřeby doby.

32. Katolická univerzita, jako každá jiná univerzita, se nachází uprostřed lidské společnosti: aby tedy služba, kterou má poskytovat církvi, mohla být větší - jistěže v oblasti její pravomoci - je univerzita povzbuzována, aby byla nástrojem účinnějšího kulturního pokroku jak jednotlivců tak společnosti. Má tedy svým bádáním prohlubovat studium *závažných otázek této doby*, které se týkají například důstojnosti lidského života, spravedlnosti pro všechny, podmínek života jednotlivé osobnosti i rodiny, udržování přírody, zachování míru a politické stability, spravedlivějšího rozdělení světového bohatství a nového ekonomického i občanského uspořádání, které by lépe sloužilo společenství jednotlivců i všech národů. Univerzitní bádání má směřovat k tomu, aby prozkoumávalo hlouběji kořeny a příčiny závažných problémů naší doby, zvláště co se týká jejich etických a náboženských rozměrů. Bude-li to nutné, bude muset mít katolická univerzita odvahu říkat nepohodlné pravdy, které se nelíbí veřejnému mínění, ale přesto jsou nezbytné pro zachování opravdového dobra společnosti.

33. Především je třeba uvažovat a křesťanským způsobem zvažovat hodnoty a normy, které platí ve společnosti a v současné kultuře, a rovněž *hlásat* v dnešní společnosti *ty etické a náboženské zásady, které dávají lidskému životu plný smysl*. Jiným přínosem je fakt, že univerzita může pomáhat rozvoji křesťanské antropologie, která má základ v Kristově osobě a ukazuje, že dynamismus stvoření a vykoupení působí jak ve vlastních skutečnostech, tak při spravedlivém řešení životních otázek.

34. Zvláště významný pro celou katolickou univerzitu je křesťanský duch služby ostatním, který vede k podpoře *rozvoje spravedlivé společnosti* a na němž se mají všichni vyučující podílet a studenti ho respektovat. Církev důsledně trvá na požadavku celistvého rozvoje každého lidského jedince, muže či ženy.³² Evangelium ve světle sociálního učení církve neustále vybízí k podpoře "rozvoje národů, které se chtějí vymanit z hladu, bídy, endemických nemocí, nevzdělanosti; národů, které hledají bohatší účast na vymoženostech civilizace a dožadují se, aby jejich nadání došlo v civilizačním procesu většího ocenění;

³¹ Srv. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, Instrukce o církevním povolání teologa *Donum veritatis*, 24. května 1990.

³² Srv. JAN PAVEL II., encyklika *Sollicitudo rei socialis*, 27-34: AAS 80 (1988), str. 547-560.

národů, které vytrvale usilují o svůj všestranný rozvoj.”³³ Každá katolická univerzita ať hledá, jakým způsobem může přispívat k rozvoji společnosti, ve které působí. Může například hledat způsoby, jak by univerzitní vzdělání bylo přístupné všem těm, kteří z něho mohou mít užitek, zvláště chudým, nebo příslušníkům menšin, kteří z něho jsou obvykle vylučováni. Je také jejím úkolem, pokud může, podporovat vzrůst vznikajících národů.

35. Ve svém úsilí odpovídat na tyto otázky, které se tolik dotýkají aspektů lidského života a společnosti, využívá katolická univerzita společné práce mnoha různých akademických disciplin, které samy o sobě mohou způsobem sobě vlastním pomáhat při hledání řešení. Protože jednotlivé instituty pracují se skromným ekonomickým i personálním vybavením, mají zvláště katolické univerzity v sobě spojovat práci na *společně přijatých badatelských záměrech* spolu s jinými, soukromými i veřejnými instituty. Co se týká jiných zvláštních činností v oblasti katolických univerzit, je patrný význam, jaký mají různé svazky národních i mezinárodních katolických univerzit. Zde je třeba zvláště připomenout úkol *Mezinárodní federace katolických univerzit*, založené Svatým stolcem,³⁴ který od ní očekává plodnou spolupráci.

36. Tím, že bude používat metody *stálého vzdělávání* dospělých, připravovat učitele pro službu konzultací, používat nové prostředky komunikace, jakož i mnoha dalšími četnými způsoby může katolická univerzita přispět k tomu, aby rostoucí objem lidského poznání a den ze dne lepší chápání víry byly k dispozici stále většímu množství lidí, a tak se služby univerzity rozšiřovaly i mimo její akademický rámec.

37. Ve službě společnosti bude zřejmě třeba vést rozhovory s *akademickými hodnostáři, vzdělanci a vědci* té krajiny, v níž katolická univerzita působí. Je nezbytné podporovat vyzkoušené formy dialogu a spolupráce mezi katolickými univerzitami a ostatními národními univerzitami v oblasti pokroku, vzájemného kulturního pochopení, při ochraně přírody a mezinárodního ekologického citění.

Spolu s ostatními soukromými i veřejnými instituty také katolické univerzity svým vyšším vzděláváním a bádáním slouží společnému dobru: jsou jednotícím prvkem různých institutů, nezbytných pro svobodné vyjádření kulturní rozdílnosti, a jsou zaměřeny na prohlubování smyslu vzájemnosti ve společnosti i ve světě. Právem tedy očekávají podporu od občanské společnosti a veřejných představitelů a ochranu autonomie této instituce i její akademické svobody. Rovněž mají právo na ekonomickou podporu, která je jistě nezbytná, aby mohly klidně existovat a rozvíjet se.

2. *Pastorační činnost na univerzitě*

38. Pastorační činnost, která náleží univerzitě, je taková činnost univerzity, která členům tohoto společenství poskytuje příležitost uvádět do souladu akademická studia a aktivity s náboženskými a morálními principy, *a tak sladit svůj život s vírou*. Tento úkol církve se uskutečňuje na univerzitě a pevně tkví v její činnosti i struktuře. Univerzitní společenství, které dbá o rozvoj svého katolického charakteru, si bude uvědomovat tento druh pastore a bude hledat způsoby, jimiž by mohla prostupovat všechny oblasti její činnosti.

³³ PAVEL VI., encyklika *Populorum progressio*, 1: AAS 59 (1967), str. 257.

³⁴ “Je zřejmé, že pro tato sídla studií, která se tak šťastně a v hojném počtu rozšířila, je velmi prospěšné, aby se jejich učitelé a studenti spojili do jednoho společného sdružení, které bude podporováno autoritou papeže jakožto otce a učitele všech, a když spojí své uvažování a sjednotí svou práci, budou dále rozšiřovat a rozdávat světlo Kristovo.” (PIUS XII., apoštolský list *Catholicas Studiorum Universitates*, jímž byla založena Mezinárodní federace katolických univerzit: AAS 42 [1950] str. 386).

39. Aby univerzitní společenství, v souladu se svou povahou, dalo najevo svůj katolický charakter, musí *své každodenní aktivity prodchnout vírou* a podstatný čas věnovat meditaci a modlitbě. Tak katolickým členům tohoto společenství budou poskytnuty možnosti realizovat ve svém životě katolickou nauku i praxi. Budou totiž povzbuzováni k účasti na slavení svátostí, zvláště svátosti Eucharistie jakožto na nejdokonalejším projevu společné úcty. Ta akademická společenství, v nichž je určité množství lidí, kteří patří do různých církví a církevních společenství, nebo k jiným náboženstvím, budou ctít jejich meditační a modlitební činnosti a chránit jejich víru.

40. Ti, kdo se věnují pastorači na univerzitách, ať vyzvou profesory a studenty, aby si uvědomovali přijatý závazek vůči těm, kdo pociťují bolest těla i duše. Ať následují Kristova příkladu a zvláštním způsobem se věnují chudým a těm, kdo trpí nespravedlností v oblasti ekonomické, sociální, kulturní a náboženské. Tento úkol je třeba plnit především v akademickém společenství, ale má se realizovat také mimo ně.

41. Pastorační činnost týkající se univerzity je nezbytná, protože díky ní se mohou katoličtí studenti, kteří mají plnit své křestní sliby, *připravovat pro aktivní účast na životě církve*. Může rovněž přispívat k prohloubení a posílení správného pojetí manželství a rodinného života, probouzet povolání ke kněžství a k řeholnímu životu, prohlubovat křesťanskou službu laiků a postupovat každou činností duchem evangelia. Ke společnému užtku zajisté přispěje sladění pastorační činnosti na univerzitě s instituty, které působí v místní církvi, pod vedením biskupa nebo s jeho schválením.³⁵

42. Četná sdružení a hnutí duchovního a apoštolského života, nejspíše ta, která byla založena pro studenty, mohou mít velký význam pro růst pastoračních aspektů univerzitního života.

3. *Kulturní dialog*

43. Ze své povahy univerzita rozvíjí kulturu bádáním, pomáhá vyučováním k budoucímu rozvoji místní kultury do budoucnosti a svými vzdělávacími úkoly podporuje kulturní záměry. Je přístupná každé lidské zkušenosti, je připravena k dialogu a k poučení z každé kultury. Na tomto procesu se univerzita účastní tím, že nabízí bohatou kulturní zkušenost církve. Nadto protože si je vědoma toho, že lidská kultura je otevřena zjevení a věcem, které lidskou podstatu přesahují, je katolická univerzita prvním a základním místem *plodného dialogu evangelia s kulturou*.

44. Univerzita velice napomáhá dialogu církve tím, že přispívá k lepšímu poznání rozličných kultur, k rozlišení toho, co z nich je možné přijmout a co odmítnout, k přijetí skutečně lidských přínosů a vytvoření prostředků, jimiž lze lidem určité konkrétní kultury předávat víru pochopitelnějším způsobem.³⁶ Jestliže je pravdou, že evangelium nemůže být ztotožňováno s kulturou, ba naopak má procházet skrze všechny kultury, pak stejně tak "království, které je v evangeliu zvěstováno, uvádějí prakticky do života lidé, kteří jsou ovlivněni svou určitou kulturou, a při budování tohoto království nutně musí být používány

³⁵ Kodex kanonického práva takto vymezuje povinnosti biskupa ve vztahu k univerzitním studentům: "Diecézní biskup věnuje studentům velkou pastorační péči; případně pro ně vytvoří farnost, nebo jim alespoň trvale určí kněze, a stará se, aby při univerzitách, i nekatolických, byla katolická univerzitní střediska, která poskytují studentům pomoc, hlavně duchovní." (C.I.C., can. 813).

³⁶ "Stejně tak církev používala v různých podmínkách, ve kterých během staletí žila, výtvorů různých kultur, aby Kristovo poselství svým kázáním rozšířila do všech národů a rozvinula, probádala, hlouběji pochopila a lépe vyjádřila ve slavení bohoslužby i v životě různotvárné pospolitosti věřících" (II. VAT. KONCIL, pastorační konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 58: AAS 58 [1966], str. 1079).

některé prvky kultury a lidské vzdělanosti.”³⁷ “Víra, která by sama sebe umísťovala pouze na okraj toho, co je lidské, a také toho, co je kultura, by byla vírou, která by nepředávala plnost toho, co zvěstuje a zjevuje Boží slovo: vírou okleštěnou, ba ještě hůř, vírou samu sebe popírající.”³⁸

45. Katolická univerzita se má stále více *zaměřovat na uvažování o světových kulturách této doby*, jakož i o *různých kulturních tradicích, které jsou v církvi*, aby tak neustále podporovala prospěšný dialog mezi evangeliem a dnešní společností. Mezi normami, které určují známky hodnověrnosti každé kultury, první místo zaujímá *mysl pro lidskou osobnost*, její svobodu a důstojnost, *vědomí jejího úkolu* a její otevřenost k věcem, které přesahují lidskou podstatu. S úctou k lidské osobnosti je spojeno výsostné chápání hodnoty rodiny, která je základní jednotkou každé lidské kultury.

Ať se katolické univerzity snaží sledovat a dobře zvažovat klady a zápory současné kultury, aby ji uzpůsobovaly neustálému pokroku jednotlivců i národů. Zvláště necht' náležitým bádáním zkoumají, jaký vliv mají nové technologie a především sdělovací prostředky na jednotlivce i rodiny, na instituce a na celou novou kulturu. Tradiční kultury ze své samé podstaty mají být chráněny a je třeba jim pomáhat, aby takzvané “hodnoty” této doby přijímaly, ale zároveň neodmítaly své dědictví, které je dobrem pro celou lidskou rodinu. Univerzity, které jsou na místech tradičně kulturních, ať se pečlivě pokoušejí usměrňovat spojování těchto místních kultur s prospěšnými prvky kultur současných.

46. Zvláštní zájem mají katolické univerzity na tom, *aby byl nastolen dialog mezi křesťanskou naukou a současnými vědami*. To ovšem vyžaduje lidi zvláště vzdělané v jednotlivých disciplínách a zároveň vybavené náležitou teologickou formací a schopné řešit epistemologické otázky, zabývající se vztahem mezi vírou a rozumem. Tento dialog se týká jak fyzikálních věd, tak humanitních, ve kterých vyvstávají stále nové filozofické a etické problémy. Křesťanský badatel má dokazovat, že lidské chápání je obohacováno vyšší pravdou, která vyplývá z evangelia: “Chápání se nezmenšuje, ale naopak, je podněcováno a utvrzováno oním vnitřním zdrojem vyššího poznání, kterým je slovo Boží, a řádem ‚hodnot‘, který z něho vyplývá ... Svým jedinečným způsobem přispívá katolická univerzita k dokazování skvělosti ducha, který nemůže sloužit ničemu jinému, než hledání pravdy, nechce-li se vystavit nebezpečí zániku.”³⁹

47. Kromě kulturního dialogu může katolická univerzita, věrna svému poslání, prospět také ekumenickému dialogu, jestliže uvažuje o různých nábožensko-kulturních souvislostech a dodržuje normy, stanovené zákonnou církevní autoritou. Tím přispívá ke hledání jednoty všech křesťanů a nastolení dialogu mezi náboženstvími a rovněž pomáhá při rozeznávání duchovních hodnot, které jsou obsaženy v jiných náboženstvích.

4. *Evangelizace*

48. Prvním úkolem církve je hlásat evangelium tak, aby se uchovalo spojení víry se životem, a to jak u jednotlivců, tak ve společenském a kulturním kontextu, v němž lidé žijí, pracují a spolu komunikují. Evangelizace znamená “přinášet dobrou zvěst úplně do všech skupin lidského rodu, aby tím, že je vlastním způsobem vnitřně prostupuje, utvářelo ono nové

³⁷ PAVEL VI., apoštolská adhortace *Evangelii nuntiandi*, 20: AAS 68 (1976), str. 18; srv. II. VAT. KONCIL, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 58: AAS 58 (1966), str. 1079.

³⁸ SRV. JAN PAVEL II., Promluva v kolumbijském Medellinu k pracovníkům v oblasti kultury, studentům i všem těm, kdo se věnují činnosti na univerzitách, 5. července 1986, n. 3: AAS 79 (1987), str. 99; srv. také II. VAT. KONCIL, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 58: AAS 58 (1966), str. 1079.

³⁹ PAVEL VI., Promluva k delegátům Mezinárodní federace katolických univerzit, 27. listopadu 1972: AAS 64 (1972), str. 770.

lidství ... Je zájmem církve nejen hlásat evangelium stále na větším území a většímu množství lidí, ale mocí samotného evangelia také zasahovat a jakoby převracet ty normy úsudku, významnější hodnoty, snahy a způsoby uvažování, podněty a hnutí a příklady pro život lidského rodu, které odporují Božímu slovu a úmyslu spásy.”⁴⁰

49. Každá katolická univerzita ze své povahy znamená velkou pomoc církvi v díle evangelizace. Jedná se zde totiž o živoucí svědectví samotného institutu, které je tolik třeba vydávat Kristu a jeho zvěsti v této takzvaně sekularizované kultuře, nebo tam, kde Kristus a jeho zvěst ještě nejsou známi. Nadto všechna činnost katolické univerzity se zvláště pojí s evangelizačním úkolem církve a podobá se mu: je to především bádání konané ve světle křesťanské zvěsti, které zprostředkuje lidské společnosti nové objevy člověka; formace prováděná v kontextu víry, která utváří osobnosti vhodné pro rozumný a kritický úsudek a vědomé si transcendentního rozměru lidské osobnosti; vzdělávání pro výkon profesí, které zahrnuje etické hodnoty a smysl pro poskytování služeb jednotlivcům i společnosti; dialog s kulturou, který přispívá k lepšímu poznání víry; teologické bádání, které pomáhá víře, aby se mohla vyjadřovat novou řečí. “Církev, protože si je stále více vědoma svého úkolu přinášet spásu do všech končin země, touží, aby tato sídla vzdělávání s ní byla spojena: chce, aby existovala a účinně pracovala na šíření pravé Kristovy zvěsti.”⁴¹

⁴⁰ PAVEL VI., apoštolská adhortace *Evangelii nuntiandi*, 18-19: *AAS* 68 (1976), str. 17-18.

⁴¹ PAVEL VI., Promluva k představeným a rektorům univerzit Společnosti Ježíšovy, 6. srpna 1975, n. 2: *AAS* 67 (1975), str. 533. Dne 25. dubna 1989, když jsme hovořili k účastníkům Mezinárodního shromáždění katolických univerzit, řekli jsme (n. 5): “Na katolické univerzitě jsou úkol evangelizace a úkol bádání a vyučování mezi sebou navzájem propojeny a tvoří jeden celek”: srv. *AAS* 81 (1989), str. 1220.

ČÁST DRUHÁ

VŠEOBECNÉ NORMY

Článek 1. *O povaze těchto Všeobecných norem*

§ 1. Tyto Všeobecné normy se opírají o Kodex kanonického práva,⁴² jehož jsou hlubším vysvětlením, a doplňující církevní zákony, přičemž realizují právo Svatého stolce uplatnit svou autoritu tam, kde je to nezbytné. Jsou platné na všech katolických univerzitách a na katolických institutech vyššího vzdělání na celém světě.

§ 2. Všeobecné normy mají v jednotlivých místech a oblastech provádět biskupské konference a ostatní rady katolické hierarchie⁴³ ve shodě s kodexem kanonického práva a s doplňujícími církevními zákony, s ohledem na statuta univerzity nebo institutu, a také, podle možnosti a vhodnosti, s ohledem na právo občanské. Poté, co je prohlédne Svatý stolec,⁴⁴ budou tyto místní či oblastní předpisy platit na všech katolických univerzitách a katolických institutech vyššího vzdělání toho kraje s výjimkou univerzit a fakult církevních: ty totiž, stejně jako církevní fakulty náležející ke katolické univerzitě, se řídí normami apoštolské konstituce *Sapientia Christiana*.⁴⁵

§ 3. Univerzita založená nebo schválená Svatým stolicem, biskupskou konferencí či jinou radou katolické hierarchie nebo diecézním biskupem má tyto *Všeobecné normy* a jejich místní i oblastní aplikace uskutečňovat prostředky, které přísluší jejímu řízení, přizpůsobit svůj platný statut jak *Všeobecným normám*, tak jejich aplikacím, a předložit ho ke schválení zákonné církevní autoritě. Ostatní katolické univerzity, které nejsou ustanoveny výše uvedenými formami, ať ve shodě s místní církevní autoritou tyto *Všeobecné normy* a jejich místní a oblastní aplikace uzpůsobí svým potřebám, uplatňují je prostředky vhodnými pro jejich řízení a - nakolik to bude možné - přizpůsobí svůj platný statut jak těmto *Všeobecným normám*, tak jejich aplikacím.

Článek 2. *Povaha katolické univerzity*

§ 1. Katolická univerzita, tak jako každá univerzita, je společenstvím studentů, které vykonává činnost v různých oblastech lidského poznání. Věnuje se bádání, vzdělávání a jiným formám služby, které jsou ve shodě s jejím kulturním posláním.

§ 2. Katolická univerzita, jakožto katolická, své bádání, vzdělávání i ostatní činnost prostupuje a koná ve shodě s katolickými záměry, zásadami a mravními principy. Je spojena s církví, a to buď pevným poutem ustanovení a zákonů nebo ze zakládací povinnosti, kterou přijala od svých sponzorů.

§ 3. Každá katolická univerzita musí projevovat svůj katolický charakter buď tím, jak hlásá svůj úkol, nebo jiným vhodným veřejným nástrojem, není-li to jinak povoleno od

⁴² Srv. zvláště *C.I.C.*, hlava: "Katolické univerzity a jiná vysokoškolská zařízení" (can. 807-814).

⁴³ Biskupské konference jsou ustanoveny v latinském ritu. Jiné rity mají jiné Rady katolické hierarchie.

⁴⁴ Srv. *C.I.C.*, can. 455 § 2.

⁴⁵ Srv. JAN PAVEL II, apoštolská konstituce *Sapientia Christiana* o církevních univerzitách a fakultách, 15. dubna 1979: *AAS* 71 (1979), str. 469-521. Církevní univerzity a fakulty jsou ty, které mají právo udělovat akademické hodnosti z pověření Svatého stolce.

kompetentní církevní autority. Prostředky pro vyjádření této své povahy a k zachování všeho, co plyne z § 2, musí hledat zvláště prostřednictvím své struktury a svých zákonů.

§ 4. Katolická výchova a nauka musí mít sílu projevat se ve všech činnostech univerzity, přičemž ovšem vždy musí být respektována svoboda svědomí každé osoby.⁴⁶ Každý veřejný projev univerzity se musí shodovat s jejím katolickým charakterem.

§ 5. Katolická univerzita požívá autonomii, která je nezbytná pro zachování jejího vlastního charakteru a plnění jejího úkolu. Svoboda bádání a vzdělávání musí být uznána a zachována v oblasti zásad a metod každé disciplíny, přičemž mají být chráněna práva osob i společenství, vymezená požadavky pravdy a společného dobra.⁴⁷

Článek 3. *Založení katolické univerzity*

§ 1. Katolická univerzita může být založena nebo schválena Svatým stolcem, biskupskou konferencí, jinou radou katolické hierarchie nebo diecézním biskupem.

§ 2. Se souhlasem diecézního biskupa může být katolická univerzita založena také řeholním institutem nebo jinou veřejnoprávní osobou.

§ 3. Katolická univerzita může být založena také jinými církevními osobami nebo laiky. Taková univerzita bude moci být považována za katolickou pouze se schválením příslušné církevní autority, za podmínek, které budou přesně stanoveny.⁴⁸

§ 4. V případech uvedených v §§ 1 a 2 musí být statut schválen příslušnou církevní autoritou.

Článek 4. *Univerzitní společenství*

§ 1. Úkol střežit a upevňovat katolický charakter univerzity spočívá především na samotné univerzitě. I když je tento úkol uložen především univerzitním funkcionářům (nebo tam, kde je to stanoveno, velkému kancléři a/nebo předsedovi správní rady nebo jiného útvaru se stejnou platností), mají na něm v různých stupních účast také všichni členové univerzitního společenství. To vyžaduje, aby byly pro univerzitu získány vhodné osoby, zvláště profesori a vedoucí pracovníci správy, kteří by byli ochotní a schopní podporovat tento její katolický charakter. Tvářnost katolické univerzity je úzce spjata s kvalitou profesorů a s poslušným zachováním katolické nauky. Je povinností zákonné autority bdít nad dodržováním těchto dvou podmínek, ve shodě s předpisy Kodexu kanonického práva.⁴⁹

⁴⁶ Srv. II. VAT. KONCIL, deklaráce o náboženské svobodě *Dignitatis humanae*, 2: AAS 58 (1966), str. 930-931.

⁴⁷ Srv. II. VAT. KONCIL, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 57 a 59: AAS 58 (1966), str. 1077-1080; srv. II. VAT. KONCIL, deklaráce o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, 10: AAS 58 (1966), str. 737.

⁴⁸ Jak založení takové univerzity, tak podmínky, za jakých může být univerzita pokládána za katolickou, musí odpovídat direktoriálním normám, které stanovil apoštolský stolec, biskupská konference nebo jiný sněm katolické hierarchie.

⁴⁹ Kánon 810 *C.I.C.* definuje povinnosti kompetentní autority v této věci: “§ 1. Podle stanov příslušný představený je povinen postarat se, aby na katolických univerzitách byli jmenováni vyučující, kteří kromě vědeckých a pedagogických vlastností vynikají neporušenou naukou a řádným životem; při nesplnění těchto požadavků se odvolají z funkce způsobem určeným ve stanovách. § 2. Biskupské konference a diecézní biskupové, jichž se věc týká, mají povinnost a právo dozírat, aby na těchto univerzitách byly věrně zachovávány zásady křesťanské nauky.” Srv. také ve všeobecných normách této konstituce, článek 5, 2.

§ 2. Všichni učitelé a správní zaměstnanci v okamžiku, kdy jsou jmenováni, musí být upozorněni na katolický charakter institutu a na jeho důsledky, rovněž pak na svou povinnost tento katolický ráz dále rozvíjet nebo alespoň zachovávat.

§ 3. Všichni katoličtí učitelé mají při bádání i vyučování ve způsobech, které náleží jednotlivým akademickým disciplinám, věrně přijímat učení a morální nauku církve a všichni ostatní učitelé ji mají respektovat. Zvláště katoličtí teologové, při vědomí toho, že plní příkazy církve, ať jsou věrni jejímu učitelskému úřadu, který je autentickým interpretem Písma svatého i posvátné tradice.⁵⁰

§ 4. Učitelé a správní zaměstnanci, kteří patří k jiným církvím, církevním společenstvím nebo náboženstvím, i ti, kteří nevyznávají žádné náboženství, a také všichni studenti jsou povinni uznávat a respektovat katolický charakter univerzity. Aby tento katolický charakter univerzity nebo vyššího institutu nebyl ohrožen nebo poškozen, je třeba se postarat, aby nekatoličtí učitelé neměli většinu na univerzitě nebo institutu, které jsou a mají zůstat katolické.

§ 5. Akademická a odborná výchova studentů musí být v dokonalém souladu s formací podle morálních a náboženských zásad a s poznáním sociální nauky církve. Studijní řád pro každou odbornost má zahrnovat náležitou etickou formaci pro obor, ke kterému připravuje. Rovněž ať je všem studentům umožněno navštěvovat přednášky, které vysvětlují katolickou nauku.⁵¹

Článek 5. *Katolická univerzita v církvi*

§ 1. Každá katolická univerzita musí udržovat společenství se všeobecnou církví a se Svátým stolicí; má být úzce spojena s místní církví, zvláště s diecézními biskupy kraje nebo národa, kde existuje. Svým charakterem univerzálnosti přispívá katolická univerzita k evangelizační práci církve.

§ 2. Je úkolem každého biskupa podporovat náležitou správu katolických univerzit ve své diecézi a je jeho právem i povinností bdít nad zachováním a upevňováním jejich katolického charakteru. Pokud v oblasti této nezbytné podmínky vzniknou nějaké otázky, ať se místní biskup poradí o tom, co je třeba pro jejich řešení, ve svorné spolupráci se zákonnými akademickými autoritami, podle stanovených způsobů postupu,⁵² rovněž pak, je-li to nezbytné, s pomocí Svátého stolce.

§ 3. Ve stanovených termínech musí každá katolická univerzita, o které se jedná v čl. 3, §§ 1 a 2, předložit příslušné církevní autoritě zprávu o univerzitě a její činnosti. Ostatní katolické univerzity musí o těchto věcech zpravit biskupa té diecéze, ve které institut sídlí.

Článek 6. *Pastorační činnost na univerzitě*

⁵⁰ Srv. II. VAT. KONCIL, věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 25: AAS 57 (1965), str. 29; srv. II. VAT. KONCIL, věroučná konstituce o Božím zjevení *Dei verbum*, 8-10: AAS 58 (1966), str. 820-822; srv. C.I.C., can. 812: "Kdo na kterékoliv vysoké škole vyučuje teologické obory, musí mít k tomu pověření od příslušného církevního představeného."

⁵¹ Srv. C.I.C., can. 811, § 2.

⁵² Pokud se jedná o univerzity, o kterých pojednává čl. 3, §§ 1 a 2, musí být tyto postupy definovány ve statutech, schválených církevní autoritou. Pokud jde o jiné katolické univerzity, musí být postupy stanoveny biskupskou konferencí nebo jiným sněmem katolické hierarchie.

§ 1. Katolická univerzita má pěstovat pastorační péči o členy univerzitního společenství a zvláště o duchovní růst těch, kteří vyznávají katolickou víru. Je třeba dávat přednost takovým metodám, které přispívají k nezbytnému harmonickému propojování lidské i odborné formace, ve světle katolického učení, s náboženskými hodnotami, s tím záměrem, aby znalosti získané poznáním byly uváděny do souladu s rozvojem náboženského života.

§ 2. Dostatečný počet vhodných osob - kněží, řeholníků, řeholnic i laiků - ať je určen k tomu, aby se věnovali vlastní pastorační činnosti pro univerzitní společenství, kterou je třeba rozvíjet ve shodě s pastorační činností místní církve a s její pomocí, pod vedením a se schválením diecézního biskupa. Všichni členové univerzitního společenství mají být vyzváni, aby pracovali na pastorační činnosti týkající se univerzity a účastnili se jejích aktivit.

Článek 7. *Spolupráce*

§ 1. Aby bylo lépe možno odpovídat na otázky, které klade dnešní společnost, a aby byl potvrzen katolický charakter univerzit a institutů, musí se rozvíjet místní, národní i mezinárodní spolupráce v oblasti bádání, vzdělávání a jiných univerzitních aktivit, mezi všemi katolickými univerzitami a také univerzitami a fakultami církevními.⁵³ Takovou spolupráci je rovněž třeba pěstovat mezi univerzitami katolickými a jinými univerzitami a instituty pro výzkum a výuku, jak veřejnými tak soukromými.

§ 2. Katolické univerzity, pokud to bude možné a bude to ve shodě s principy katolické nauky, ať se účastní veřejných shromáždění a mají podíl i na záměrech národních či mezinárodních institucí, které jsou zaměřeny na spravedlnost, růst a pokrok.

⁵³ Srv. *C.I.C.*, can. 820; srv. rovněž JAN PAVEL II., apoštolská konstituce *Sapientia Christiana* o církevních univerzitách a fakultách, 15. dubna 1979, *Ordinationes*, čl. 49: *AAS* 71 (1979), str. 512.

PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

Čl. 8. Tato konstituce vstoupí v platnost prvního dne akademického roku 1991.

Čl. 9. Provádění konstituce bude svěřeno Kongregaci pro katolickou výchovu, která bude dohlížet a vydávat nezbytné normy.

Čl. 10. Úkolem Kongregace pro katolickou výchovu bude, když si to postupem času okolnosti vyžádají, předkládat změny, které je třeba do této konstituce zavést, aby tak byla přizpůsobována neustále novým potřebám katolických univerzit.

Čl. 11. Místní zákony nebo zvyklosti, které nyní platí a jsou s touto konstitucí v rozporu, se ruší. Rovněž se ruší privilegia, která až dosud Svatý stolec udělil osobám fyzickým i morálním a jsou rovněž v rozporu s touto konstitucí.

ZÁVĚR

Úkol, který církev s velkou nadějí svěřila katolickým univerzitám, má velký význam kulturní i náboženský, o to větší, že se týká přímo budoucnosti lidského rodu. Obnova, která se od katolických univerzit vyžaduje, je učiní schopnějšími pro plnění úkolu přinášet Kristovu zvěst lidem, společnosti, kulturám: "Každá lidská záležitost, ať jednotlivá nebo společná, byla Kristem osvobozena: jak osobnosti, tak lidská jednání, jejichž je kultura nejvlastnějším a nejhlubším vyjádřením. Spasitelná činnost církve působí v kulturách především skrze osobnosti, rodiny a vychovatele ... Ježíš Kristus, náš Spasitel, nabízí své světlo a svou naději všem, kdo pěstují vědy, umění a četné další oblasti dnešní kultury. Proto si všichni synové a dcery církve mají uvědomovat svůj úkol a vidět sílu evangelia, která může prostupovat a obnovovat myšlenky a základní hodnoty ovlivňující jednotlivé kultury, jakož i názory a duševní stavy, které z nich vznikají."⁵⁴

S největší nadějí tento dokument adresujeme všem mužům a ženám, kteří se mnoha různými způsoby věnují obtížnému úkolu vyššího katolického vzdělávání.

Nejmilejší bratři a sestry, naše povzbuzení a naše důvěra necht' vás provází při vaší tvrdé každodenní práci, den ze dne větší, naléhavější, nezbytné pro evangelizaci, pro kulturu a její budoucnost. Církev i svět potřebují vaše svědectví a vaši odbornou práci, svobodnou a konanou s vědomím povinnosti.

Dáno v Římě, u sv. Petra, dne 15. srpna, na svátek Nanebevzetí Panny Marie, v roce 1990, v dvanáctém roce našeho pontifikátu.

JAN PAVEL II.

⁵⁴ JAN PAVEL II., Promluva k Papežské radě pro kulturu, 13. ledna 1989, n. 2: *AAS* 81 (1989), str. 857-858.